

«Δράσεις διατήρησης και ψηφιοποίησης στις Ελληνικές Δημοτικές Βιβλιοθήκες»

Γκιννή Ζωίτσα, Συντηρήτρια αρχειακού και βιβλιακού υλικού, Υπ. Διδ.
Πανεπιστήμιου Αιγαίου,
Υπουργείο Πολιτισμού, Διεύθυνση Συντήρησης Αρχαίων και Νεωτέρων Μνημείων
Πανεπιστήμιο Αιγαίου –Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας
Μπούνια Αλεξάνδρα, Επίκουρη καθηγήτρια Πανεπιστήμιο Αιγαίου –Τμήμα
Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας
Παυλογεωργάτος Γεράσιμος, Επίκουρος καθηγητής Πανεπιστήμιο Αιγαίου –Τμήμα
Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας

Εισαγωγή

Οι δημοτικές βιβλιοθήκες έχουν αναπτυχθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Οι συλλογές τους και το κοινό τους αυξάνονται διαρκώς, ενώ διαδραματίζουν έναν ολοένα σημαντικότερο ρόλο τόσο στην τοπική όσο και στην ευρύτερη κοινωνία. Η χρήση νέων τεχνολογιών για λόγους προβολής και πρόσβασης στο υλικό τους συνεχώς αυξάνεται, προκειμένου οι βιβλιοθήκες να εναρμονιστούν και να υποστηρίξουν τη σύγχρονη κοινωνία της δια βίου μάθησης. Μία από τις διαδεδομένες πλέον σύγχρονες δράσεις των βιβλιοθηκών, είναι αυτή της ψηφιοποίησης, η οποία καλείται να καλύψει τις αυξανόμενες ανάγκες τους για εξασφάλιση πρόσβασης στη γνώση, κάτι που παραδοσιακά επιτυγχάνονταν μέσα από την επαφή με τις ίδιες τις συλλογές. Καθώς όμως οι απαιτήσεις για γρήγορη και εύκολη πρόσβαση συνεχώς αυξάνονται, η ανάγκη διάθεσης υλικού τόσο εντός του φορέα όσο και στο διαδίκτυο μεγαλώνει. Η ψηφιοποίηση έχει ως στόχο να βοηθήσει στην εξυπηρέτηση αυτών των απαιτήσεων. Τα τελικά οφέλη της, όσον αφορά στη συνδρομή της στη διατήρηση και κάλυψη των αναγκών των φορέων, μένει όμως να διευκρινιστούν.

Η παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιάσει τα αποτελέσματα έρευνας που πραγματοποιείται από το Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Η έρευνα αυτή διεξάγεται σε εθνικό επίπεδο μέσω ερωτηματολογίων και απευθύνεται σε βιβλιοθήκες και αρχεία της χώρας. Στόχος της είναι, μεταξύ άλλων, η διευκρίνιση θεμάτων οργάνωσης και δομής των βιβλιοθηκών, προκειμένου αυτές να υποστηρίξουν δράσεις διατήρησης, καθώς και η εξέταση του συνόλου των ενεργειών τους για τη διατήρηση, καθώς οι δράσεις τις περισσότερες φορές αλληλοεπηρεάζονται. Τα πρώτα αποτελέσματα της έρευνας αποσκοπούν στη

διευκρίνιση της δυνατότητας των βιβλιοθηκών να διατηρούν τις συλλογές τους σε συνδυασμό ή όχι με δράσεις ψηφιοποίησης.

Συγκεκριμένα, θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της έρευνας που αφορούν σημαντικά στοιχεία σχετικά με το είδος των συλλογών και τις ανάγκες συντήρησης αυτών. Τα δεδομένα αυτά θα συμπληρωθούν στη συνέχεια με πληροφορίες σχετικά με τη δομή και λειτουργία των δημοτικών βιβλιοθηκών, προκειμένου να εξεταστεί η δυνατότητά τους να υποστηρίξουν μακροχρόνιες δράσεις διατήρησης των συλλογών τους. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, θα διερευνηθεί η δυνατότητα των φορέων να υποστηρίξουν τα προγράμματα ψηφιοποίησης σήμερα και στο μέλλον, ενώ παράλληλα θα παρουσιαστεί η άποψη των φορέων σχετικά με την αειφορία των ψηφιοποιημένων συλλογών τους. Στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι να σχολιάσει μέσω των αποτελεσμάτων της έρευνας τη δυνατότητα των φορέων να υποστηρίξουν τη διατήρηση των συλλογών τους, ενώ παράλληλα να αποσαφηνίσει τυχόν παρανοήσεις που αφορούν στο ρόλο της ψηφιοποίησης για τη διατήρηση των συλλογών, τις δυνατότητες και τους περιορισμούς αυτής.

Δράσεις διατήρησης στις ελληνικές δημοτικές βιβλιοθήκες

Η αποστολή των ερωτηματολογίων για την πραγματοποίηση της έρευνας ξεκίνησε τον Μάρτιο του 2008, ενώ η συλλογή των πρώτων δειγμάτων ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του ίδιου έτους. Τα ερωτηματολόγια αποτελούνται από ερωτήσεις δομημένες σε επτά ενότητες, οι οποίες αναφέρονται στην οργάνωση και λειτουργία των φορέων, στις συλλογές, στις πολιτικές και προτεραιότητες για τη διατήρηση, στην προληπτική συντήρηση, στην εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού και στην πρόβλεψη για τη διαχείριση έκτακτων αναγκών. Οι ερωτήσεις αποσκοπούν στη χαρτογράφηση της υπάρχουσας κατάστασης των φορέων σχετικά με την οργάνωση της διατήρησης των συλλογών τους, προσφέροντας μια ολοκληρωμένη εικόνα για τις αλληλοσυνδεόμενες δράσεις που αφορούν στη διατήρηση.

Προκειμένου να διευκρινιστεί το δείγμα των βιβλιοθηκών προηγήθηκε τηλεφωνική επικοινωνία με όλους τους δήμους που εμφανίζονται να έχουν βιβλιοθήκες¹. Από τις 300 δημοτικές βιβλιοθήκες που επισήμως υπάρχουν, ενεργές είναι αρκετά λιγότερες, ενώ παράλληλα επιλέχθηκε να μην συμπεριληφθούν στο δείγμα οι κοινοτικές και οι παιδικές βιβλιοθήκες, διαμορφώνοντας τον τελικό αριθμό τους σε 189. Σε αυτές

«Η δυναμική και οι προοπτικές των Δημοτικών Βιβλιοθηκών στην Ελλάδα»

στάλθηκαν τα ερωτηματολόγια. Απάντησαν τελικά 52 βιβλιοθήκες, αριθμός που αντιστοιχεί σε ποσοστό 28% των συνολικών απεσταλμένων ερωτηματολογίων. Ο χαμηλός σχετικά αριθμός απαντήσεων οφείλεται κυρίως στην οργάνωση των δημοτικών βιβλιοθηκών, καθώς οι περισσότερες δήλωσαν ότι η υπάρχουσα λειτουργία τους εμφάνιζε σημαντικά προβλήματα, με αποτέλεσμα η διατήρηση να είναι ένας τομέας στον οποίο δεν δραστηριοποιούνται και επομένως η ενασχόληση με ένα ερωτηματολόγιο που εστιάζει στο θέμα αυτό να μην έχει ουσιαστικά νόημα. Τα πρώτα αποτελέσματα της έρευνας που παρουσιάζονται εδώ αφορούν στο είδος των συλλογών που έχουν στη κατοχή τους οι δημοτικές βιβλιοθήκες προκειμένου να διευκρινιστούν οι ανάγκες και απαιτήσεις τους για διατήρηση. Το είδος των συλλογών των δημοτικών βιβλιοθηκών είναι ένα σημαντικό πεδίο που εξετάστηκε στην έρευνα, καθώς η φύση και η παλαιότητα των συλλογών είναι παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη κατά την επιλογή του υλικού προς συντήρηση και ψηφιοποίηση. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον **πίνακα 1**. Είναι εμφανές ότι η πλειονότητα των φορέων διαθέτουν βιβλιακό υλικό, ωστόσο συναντώνται επίσης φωτογραφικό και οπτικοακουστικό υλικό καθώς και, σε μικρό ποσοστό, έργα τέχνης. Επίσης το 64,7% του δείγματος διαθέτει ιστορικές συλλογές αλλά και νεότερο υλικό, ενώ οι φορείς που διαθέτουν μόνο νεότερο υλικό ανέρχονται στο 25,5% του δείγματος.

Είδη συλλογών								
	Αρχαιακό υλικό		Βιβλιακό υλικό		Φωτογραφίες		Οπτικοακουστικό υλ.	
	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό
Ναι	33	64,7	50	98	12	23,5	34	66,7
Όχι	18	35,3	1	2	39	76,5	17	33,3
Σύνολο	51	100	51	100	51	100	51	100

Πίνακας 1: Τα είδη των συλλογών που έχουν στην κατοχή τους οι δημοτικές βιβλιοθήκες

Καθώς το ποσοστό των βιβλιοθηκών που έχει στην κατοχή της ιστορικό υλικό είναι σημαντικό, οι απαιτήσεις για εργασίες προληπτικής κυρίως, αλλά και επεμβατικής συντήρησης, παραμένουν. Παρόλα αυτά, οι εργασίες συντήρησης που πραγματοποιούνται στους φορείς είναι περιορισμένες. Όπως προέκυψε από την έρευνα, η πλειονότητα δεν εφαρμόζει εργασίες συντήρησης. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι και από τους 17 φορείς που απάντησαν θετικά, μόνον 3 συνεργάζονται

με εξωτερικούς συνεργάτες, ιδιώτες ή άλλους δημόσιους φορείς, για τη συντήρηση των συλλογών τους, ενώ 3 φορείς διαθέτουν οργανωμένο εργαστήριο συντήρησης.

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στους πίνακες 2, 3.

Εργασίες συντήρησης

Ναι Όχι Σύνολο

Ναι Αριθμός 3 0 3

% εντός των εργασιών

Πίνακας 2: Διασταύρωση δεδομένων που αφορούν τον αριθμό των φορέων που εφαρμόζουν εργασίες συντήρησης σε σχέση με την διάθεση ενός εργαστηρίου συντήρησης

			Εργασίες συντήρησης		
			Ναι	Όχι	Σύνολο
Εργαστήριο συντήρησης	Ναι	Αριθμός	3	0	3
		% εντός των εργασιών συντήρησης	18,8%	,0%	6,0%
	Όχι	Αριθμός	13	34	47
		% εντός των εργασιών συντήρησης	81,2%	100,0%	94,0%
	Σύνολο	Αριθμός	16	34	50
		% εντός των εργασιών συντήρησης	100,0%	100,0%	100,0%

Πίνακας 3: Διασταύρωση δεδομένων που αφορούν τον αριθμό των φορέων που εφαρμόζουν εργασίες συντήρησης σε σχέση με τη συνεργασία τους με εξωτερικό συνεργάτη.

			Εργασίες συντήρησης		
			Ναι	Όχι	Σύνολο
Συνεργατής συντήρησης	Ναι	Αριθμός	3	1	4
		% εντός των εργασιών συντήρησης	17,6%	2,9%	7,7%
	Όχι	Αριθμός	14	34	48
		% εντός των εργασιών συντήρησης	82,4%	97,1%	92,3%
	Σύνολο	Αριθμός	17	35	52
		% εντός των εργασιών συντήρησης	100,0%	100,0%	100,0%

Όπως προναφέρθηκε, οι δημοτικές βιβλιοθήκες έχουν να αντιμετωπίσουν ένα μεγάλο αριθμό βιβλίων και συλλογών καθώς και ένα κοινό που συνεχώς αυξάνεται. Ο αριθμός των υπαλλήλων που απασχολούν είναι ένα σημαντικό στοιχείο για την υποστήριξη των δράσεών τους. Σύμφωνα με τα δεδομένα που συγκεντρώθηκαν, η πλειονότητα των βιβλιοθηκών (17) έχουν έναν μόνο υπάλληλο, ενώ το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό (13 βιβλιοθήκες) απασχολούν 2 εργαζόμενους.

Ο υψηλότερος αριθμός εργαζομένων που καταγράφηκε αντιστοιχεί σε 14 υπαλλήλους και απαντιέται σε μία μόνο βιβλιοθήκη. Σημαντικό είναι ότι 4 από τις βιβλιοθήκες απάντησαν ότι δεν απασχολούν κανέναν υπάλληλο και το κοινό εξυπηρετείται κυρίως από εργαζομένους του δημαρχείου. Από τα στοιχεία αυτά γίνεται εμφανές ότι οι φορείς εμφανίζονται υποστελεχωμένοι, με αποτέλεσμα να είναι δύσκολη η καθημερινή αντιμετώπιση των αναγκών τους, πόσο μάλλον η οργάνωση μακροπρόθεσμων δράσεων διατήρησης.

Μία ακόμα σημαντική παράμετρος στη λειτουργία του φορέα είναι οι διαθέσιμοι πόροι. Οι βιβλιοθήκες ερωτήθηκαν για το κατά πόσο διαθέτουν έναν ετήσιο προϋπολογισμό για τη διατήρηση και κατά πόσον αυτός επαρκεί για την κάλυψη των αναγκών τους. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον **πίνακα 4**. Είναι εμφανές ότι η πλειονότητα των φορέων που απάντησαν, δε διαθέτει ετήσιο προϋπολογισμό για τη διατήρηση και οι τυχόν δράσεις που την αφορούν καλύπτονται από το γενικό προϋπολογισμό.

Πίνακας 4: Διασταύρωση δεδομένων που αφορούν στον ετήσιο προϋπολογισμό για τη διατήρηση σε σχέση την επάρκειά του

		Επάρκεια προϋπολογισμού για τη διατήρηση			
		Ναι	Όχι	Δεν απαντήθηκε	Σύνολο
Ετήσιος προϋπολογισμός για τη διατήρηση	Ναι	2	0	2	4
	Όχι	20	15	0	35
	Σύνολο	22	15	2	39

Πέραν των οικονομικών πόρων, σημαντικό στοιχείο για την υποστήριξη της διατήρησης εντός του φορέα είναι η απασχόληση εξειδικευμένων υπαλλήλων σε θέματα συντήρησης. Καθώς όμως ο αριθμός των υπαλλήλων είναι περιορισμένος, η απασχόληση συντηρητών αρχαιακού και βιβλιακού υλικού είναι ελάχιστος. Σε κάθε

περίπτωση όμως η γνώση βασικών θεμάτων που αφορούν στην προληπτική συντήρηση των συλλογών είναι ο ακρογωνιαίος λίθος για τη διάσωση και τη μακροβιότητά τους. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητο να ενημερώνονται και να καταρτίζονται οι υπάλληλοι των βιβλιοθηκών σε θέματα διατήρησης. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω του δημοσίου φορέα, όπως είναι τα σεμινάρια κατάρτισης του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, μέσω του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης, των ακαδημαϊκών προγραμμάτων, αλλά και των συνεδρίων, ημερίδων κ.ά. Από τα αποτελέσματα της έρευνας είναι σαφές ότι ο αριθμός των υπαλλήλων που έχουν καταρτιστεί είναι περιορισμένος, αλλά οι φορείς υποστηρίζουν και αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα της κατάρτισης των υπαλλήλων τους. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον **πίνακα 5**.

Πίνακας 5: Παρουσίαση δεδομένων σε ζητήματα κατάρτισης των υπαλλήλων, όπως ο αριθμός των υπαλλήλων που έχουν καταρτιστεί σε θέματα διατήρησης, η αναγνώριση αναγκαιότητας της κατάρτισης εκ μέρους του φορέα, καθώς και η ενθάρρυνση της κατάρτισης των υπαλλήλων εκ μέρους του φορέα.

Ζητήματα εκπαίδευσης υπαλλήλων						
Καταρτισμένοι υπάλληλοι		Αναγκαιότητα εκπαίδευσης		Ενθάρρυνση εκπαίδευσης		
Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	
Ναι	5 9,8%	39 76,5%	41 83,7%			
Όχι	46 90,2%	12 23,5%	8 16,3%			
Σύνολο	51 100%	51 100%	49 100%			

Πολιτικές διατήρησης και ψηφιοποίηση

Ενώ η διατήρηση, αξιωματικά, είναι ένα από τα βασικά πεδία δράσης των βιβλιοθηκών, η οργάνωση και λειτουργία της θα πρέπει να γίνεται μέσω καταρτισμένων πολιτικών και προγραμμάτων, προκειμένου να εφαρμόζεται αποτελεσματικά. Οι υπάρχουσες πολιτικές διατήρησης στις δημοτικές βιβλιοθήκες ανέρχονται στο ποσοστό του 14%, ποσοστό εξαιρετικά χαμηλό, αλλά ενδεικτικό της κατάστασης. Καθώς όμως η διατήρηση ασχολείται τόσο με την υλική υπόσταση της συλλογής, όσο και με το πνευματικό περιεχόμενό της, πέραν των δράσεων συντήρησης που αναφέρθηκαν, συνδέεται και με τη διαχείριση προγραμμάτων ψηφιοποίησης. Στην πραγματικότητα η σχέση αυτή δεν είναι εμφανής στη λειτουργία των βιβλιοθηκών.

Συγκεκριμένα, οι δημοτικές βιβλιοθήκες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ψηφιοποίησης των συλλογών τους ανέρχονται σε μόλις 14, αριθμός που αναλογεί σε ποσοστό 28,6% των βιβλιοθηκών που απάντησαν. Το ποσοστό αυτό πλησιάζει εκείνο των βιβλιοθηκών που εφαρμόζουν εργασίες συντήρησης στο υλικό τους. Εξετάζοντας το συσχετισμό ανάμεσα στις εργασίες συντήρησης και την ψηφιοποίηση, το 29,4% των βιβλιοθηκών που εφαρμόζουν εργασίες συντήρησης παράλληλα ψηφιοποιούν και το υλικό τους. Σε απόλυτα μεγέθη το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί σε μόλις 5 βιβλιοθήκες.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο σχετικά με το ζήτημα αυτό, καταγράφηκε η άποψη των φορέων για την αιεφορία των προγραμμάτων ψηφιοποίησης που εφαρμόζουν. Συγκεκριμένα, το 50% των φορέων (6 από τις 12 βιβλιοθήκες), που εφαρμόζουν ένα πρόγραμμα ψηφιοποίησης εμφανίζονται αρνητικοί ως προς την αιεφορία του, όπως παρουσιάζεται στον **πίνακα 6**.

Πίνακας 6: Τα αποτελέσματα των απαντήσεων των φορέων που εφαρμόζουν εργασίες συντήρησης και ψηφιοποιούν τις συλλογές τους.

			Πρόγραμμα ψηφιοποίησης			
			Ναι	Όχι	Δεν απαντήθηκε	Σύνολο
Αιεφορία ψηφιοποίησης	Ναι	Αριθμός	5	0	1	6
		% εντός του «πρόγραμματος ψηφιοποίησης»	41,7%	0,0%	100,0%	13,0%
	Όχι	Αριθμός	6	5	0	11
		% εντός του «πρόγραμματος ψηφιοποίησης»	50,0%	15,2%	0,0%	23,9%
	Δεν απαντήθηκε	Αριθμός	1	28	0	29
	% εντός του «πρόγραμματος ψηφιοποίησης»	8,3%	84,8%	0,0%	63,0%	
	Σύνολο	Αριθμός	12	33	1	46
	% εντός του «πρόγραμματος ψηφιοποίησης»	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Συμπεράσματα

Οι δημοτικές βιβλιοθήκες διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο στις τοπικές κοινωνίες και οι δράσεις τους τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί σημαντικά. Έχουν πλέον πρόσβαση σε εξειδικευμένο προσωπικό, είτε αφορά στον τομέα της βιβλιοθηκονομίας είτε σε αυτόν της συντήρησης και μπορούν να υποστηριχθούν στον τομέα της ενημέρωσης και της κατάρτισης, τόσο μέσα από σεμινάρια όσο και από συνέδρια. Παρόλο όμως που η ανάπτυξη των δημοτικών βιβλιοθηκών τα τελευταία χρόνια είναι αξιόλογη, εξακολουθούν να εμφανίζουν σημαντικές ελλείψεις στο προσωπικό και στην οργάνωσή τους, αλλά και σε θέματα που άπτονται της διατήρησης των συλλογών τους.

Καταρχήν, οι βιβλιοθήκες προσπαθούν να αντιμετωπίσουν τις καθημερινές απαιτήσεις των επισκεπτών με το ελάχιστο δυνατό προσωπικό, που όπως αναφέρθηκε σε κάποιες περιπτώσεις δεν υφίσταται. Αντίστοιχα κυμαίνεται και η οικονομική υποστήριξη των δράσεων διατήρησης, που βάσει των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν είναι σπάνια. Επομένως, η οργάνωση της διατήρησης των συλλογών τους στο πλαίσιο μιας καταρτισμένης πολιτικής διατήρησης, που υποστηρίζει και χρηματοδοτεί ο φορέας, προς το παρόν είναι ένας μακροπρόθεσμος στόχος.

Αυτό αποδεικνύεται άλλωστε και από τον αριθμό των εργαστηρίων συντήρησης, αλλά και των αναθέσεων εξειδικευμένων εργασιών σε εξωτερικούς συνεργάτες.

Η προληπτική συντήρηση των συλλογών, καθώς και η εφαρμογή εργασιών συντήρησης σε φθαρμένο υλικό θα πρέπει να είναι ένα βασικό μέλημα των δημοτικών βιβλιοθηκών, προκειμένου να διατηρούν το υλικό τους σε κυκλοφορία, αλλά και σε κατάσταση που να είναι επιθυμητό προς δανεισμό. Βιβλία, για παράδειγμα, με έντονους ρύπους ή μύκητες δεν θα πρέπει να δανείζονται στο κοινό και ιδιαίτερα σε παιδιά. Σε ένα πρώτο επίπεδο, οι δημοτικές βιβλιοθήκες δεν φαίνεται να έχουν αντιληφθεί πόσος σημαντικός είναι ο ρόλος τους για τη διατήρηση ενός σημαντικού τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, με άλλα λόγια του υλικού τους. Παράλληλα, ακόμα και καταρτισμένοι φορείς που διαθέτουν και ιστορικό υλικό, πιθανόν να μην έχουν τα μέσα και την υποστήριξη για δράσεις επεμβατικής συντήρησης.

Η έλλειψη χρηματοδοτήσεων ή/και εξειδικευμένου προσωπικού μπορεί εν μέρει να

αντιμετωπιστεί μέσω της κατάρτισης των υπαλλήλων σε θέματα προληπτικής συντήρησης, που είναι η βάση της διατήρησης των συλλογών. Από τα δεδομένα της έρευνας διαπιστώνεται ότι οι φορείς υποστηρίζουν την κατάρτιση των υπαλλήλων τους, παρόλα αυτά τα ποσοστά των καταρτισμένων υπαλλήλων παραμένουν χαμηλά, καθώς στο δείγμα αγγίζουν μόλις το 9,8%. Στις περισσότερες περιπτώσεις η αναντιστοιχία αυτή υποστηρίζεται από τον μειωμένο αριθμό υπαλλήλων και την αδυναμία των φορέων να διαθέσουν τον συχνά μοναδικό υπάλληλο για κατάρτιση εκτός του φορέα. Σε αυτή την περίπτωση, εφόσον ο αριθμός των υπαλλήλων παραμείνει χαμηλός, τα ποσοστά κατάρτισης θα εξακολουθούν να παραμένουν χαμηλά.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες η ψηφιοποίηση μπορεί να αξιοποιηθεί μόνο για λόγους πρόσβασης και σε καμία περίπτωση για λόγους διατήρησης των συλλογών των βιβλιοθηκών. Οι φορείς που ψηφιοποιούν το υλικό τους, αν σε λίγοι σε απόλυτα νούμερα, ανέρχονται σε ένα αξιόλογο ποσοστό του δείγματος και κατά πάσα πιθανότητα θα αυξηθούν σημαντικά τα επόμενα χρόνια.

Παρόλα αυτά, εμφανίζουν μια αναμενομένη και κατανοητή ανησυχία ως προς την αειφορία των ψηφιοποιημένων συλλογών τους, καθώς η ψηφιοποίηση δεν εντάσσεται σε ένα γενικότερο πρόγραμμα διατήρησης των συλλογών. Δεδομένης της μικρής υποστήριξης σε ανθρώπινο δυναμικό και πόρους, οι βιβλιοθήκες αμφιβάλλουν για τη δυνατότητά τους να υποστηρίξουν μελλοντικά τη διατήρηση των ψηφιοποιημένων συλλογών. Ενώ η ψηφιοποίηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για λόγους εύκολης και γρήγορης πρόσβασης, καθώς και για λόγους προβολής του υλικού των δημοτικών βιβλιοθηκών, η υπάρχουσα μειωμένη δυνατότητά τους να διατηρούν το υλικό τους για μελλοντικούς χρήστες, αλλά και για μελλοντικές λήψεις/σαρώσεις, παραμένει. Η ψηφιοποίηση μπορεί να συνεισφέρει στη διατήρηση, λόγω του μειωμένου χειρισμού εύθραυστου ή /και σημαντικού υλικού που είναι διαθέσιμο σε ψηφιακή μορφή. Παρόλα αυτά ένα πρόγραμμα ψηφιοποίησης προκειμένου να επιφέρει το καλύτερο αποτέλεσμα θα πρέπει να υποστηρίζεται από μια πολιτική διατήρησης.

Είναι άλλωστε πλέον γνωστό ότι και το ψηφιοποιημένο υλικό χρήζει προστασίας για το μέλλον, χρήζει δηλαδή πολιτικής διατήρησης.

Επομένως, προκειμένου οι βιβλιοθήκες να αναλάβουν και να υποστηρίξουν παρόμοια

προγράμματα θα πρέπει να είναι σε θέση να εφαρμόζουν βασικές εργασίες προληπτικής

συντήρησης, να επιβλέπουν το χειρισμό των τεκμηρίων κατά την ψηφιοποίησή του, να εξασφαλίζουν τη μακροπρόθεσμη διατήρηση του ψηφιοποιημένου υλικού, αλλά και να εφαρμόζουν εργασίες επεμβατικής συντήρησης όπου αυτό είναι αναγκαίο. Σε αντίθετη περίπτωση, η ελλιπής γνώση για τη διατήρηση μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τις συλλογές, είτε αυτές παραμένουν αναλογικές είτε έχουν γίνει ψηφιακές.